

AgriWatch 2025.

Publiczne środki a prawo do bezpiecznej żywności.

- **Raport roczny Green REV Institute w zakresie kontroli społecznej wydatków na system żywnościowy -**

Spis treści

Wstęp

Rozdział 1. Czym jest bezpieczna żywność

- 1.1. Wprowadzenie
- 1.2. Bezpieczna żywność a zdrowie
- 1.3. Bezpieczna żywność a środowisko
- 1.4. Bezpieczna żywność a klimat
- 1.5. Bezpieczna żywność a prawa zwierząt
- 1.6. Bezpieczna żywność a sprawiedliwość społeczną
- 1.7. Podsumowanie

Rozdział 2. Prawo do zdrowia

- 2.1. Wprowadzenie
- 2.2. Zdrowie publiczne a system produkcji żywności
- 2.3. Antybiotyki i antybiotykooporność
- 2.4. Pomoc żywnościowa a jakość i bezpieczeństwo
- 2.5. Dostęp do zdrowej, lokalnej żywności
- 2.6. Polityka publiczna i odpowiedzialność instytucji
- 2.7. Prawo do zdrowia a etyka i sprawiedliwość
- 2.8. Podsumowanie

Rozdział 3. Prawo do bezpieczeństwa

- 3.1 Bezpieczeństwo żywnościowe a suwerenność żywnościowa
- 3.2 Mechanizmy kontroli publicznej i brak przejrzystości wydatkowania funduszy

Rozdział 4. Prawo do życia w czystym środowisku

Rozdział 5. Głos w debacie publicznej i współpraca międzynarodowa

- 5.1 Konsultacje krajowe i unijne
- 5.2 Inwestycje Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOR)
- 5.3 Skarga Green REV Institute do Europejskiej Rzeczniczki Praw Obywatelskich

Podsumowanie i rekomendacje

Rozwój AgriWatch

Wstęp

Bezpieczna żywność to nie przywilej, ale prawo człowieka – prawo do zdrowia, do życia w czystym środowisku, do bezpiecznego życia. Prawa, które są gwarantowane zapisami Konstytucji, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka czy Karty Praw Podstawowych.

W świecie, w którym produkcja żywności coraz częściej wiąże się z degradacją środowiska, cierpieniem zwierząt i kryzysem zdrowia publicznego, prawo to wymaga nie tylko ochrony, ale także aktywnego egzekwowania.

Program AgriWatch, realizowany przez Fundację Green REV Institute, powstał jako narzędzie obywatelskiego nadzoru nad decyzjami publicznymi dotyczącymi rolnictwa, bezpieczeństwa żywności, środowiska i zdrowia. Naszym celem jest monitorowanie, dokumentowanie i ujawnianie, w jaki sposób instytucje państwowe oraz unijne wydatkują środki publiczne, oraz czy te środki rzeczywiście służą realizacji dobra wspólnego – czy też utrwalają system, który szkodzi ludziom, zwierzętom i planecie. Jednym ze statutowych celów działania Green REV Institute jest kształtowanie polityki i modelu działania państwa, którego fundamentem jest jawność, rozliczalność, partycypacyjność, inkluzywność oraz efektywność i skuteczność.

Green REV Institute realizuje ten cel poprzez monitorowanie wydatkowania środków publicznych przez rządzących oraz inne podmioty dysponujące środkami publicznymi – pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności, a także działań rządzących w zakresie realizacji obowiązków dotyczących komunikowania publicznego oraz prowadzenia konsultacji społecznych w procesie stanowienia prawa, w tym związanego z realizacją prawa do informacji publicznej

AgriWatch jest jednym z filarów działań Fundacji Green REV Institute – obok takich inicjatyw jak rozwój koalicji Future Food 4 Climate i budowanie Federacji Bezpieczna Żywność,

Programu Roślinna Szkoła, platformy European Vegan Summit. Wspólnie tworzą one spójny ekosystem działań rzeczniczych, eksperckich i strażniczych, których celem jest systemowa transformacja żywności – z modelu eksploatacji na model odpowiedzialności.

W 2025 roku REV kontynuował działania strażnicze polegające na analizie i monitorowaniu decyzji władz publicznych, procesów legislacyjnych oraz wydatkowania funduszy krajowych i unijnych. Wnioski o udostępnienie informacji publicznej, udział w posiedzeniach sejmowych komisji i podkomisji, udział w konsultacjach krajowych i unijnych – to praktyczne narzędzia demokracji obywatelskiej, dzięki którym możliwe jest patrzenie władzy na ręce i sprawdzanie czy środki publiczne wspierają realizację prawa do zdrowej, etycznej żywności.

Jednym z kluczowych obszarów tych działań jest wydatkowanie środków publicznych na wsparcie systemu intensywnej hodowli zwierząt, ferm przemysłowych i korporacji spożywczych. System ten – zamiast wspierać zdrowie publiczne, dobrostan zwierząt i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich – generuje ogromne koszty społeczne, zdrowotne i środowiskowe.

Transparentność wydatkowania środków publicznych to nie tylko dostęp do informacji, ale też realna możliwość oceny, czy pieniądze podatników i podatniczek służą dobru wspólnemu. W kontekście AgriWatch transparentność oznacza:

- a. pełne ujawnienie kierunków wsparcia publicznego dla sektora rolno-spożywczego,
- b. dostępność danych o beneficjentach funduszy,
- c. kontrolę wpływu inwestycji (np. w biometan, fermy przemysłowe, przetwórstwo) na zdrowie ludzi i środowisko,
- d. oraz włączenie społeczeństwa obywatelskiego w proces monitorowania polityk publicznych.

Brak przejrzystości – a więc sytuacja, w której decyzje zapadają w sposób niejawnny, bez debaty i bez uwzględnienia skutków społecznych – prowadzi do utraty zaufania do instytucji

publicznych, ale także do pogłębiania się nierówności i utrwalenia modelu, który działa wbrew interesowi publicznemu.

Raport AgriWatch 2025 powstaje w szczególnym momencie politycznym i społecznym. Unia Europejska przechodzi okres osłabienia ambicji Europejskiego Zielonego Ładu (EU Green Deal) – priorytety klimatyczne i środowiskowe ustępują pod presją krótkoterminowych interesów gospodarczych, nacisków lobbystycznych i napięć geopolitycznych. Komisja Europejska odchodzi od odważnych celów dotyczących transformacji rolnictwa, co osłabia zaufanie do unijnej polityki „od pola do stołu”.

Jednocześnie Europa – w tym Polska – stoi w obliczu narastającego kryzysu humanitarnego związanego z migracją, konfliktami zbrojnymi i konsekwencjami agresji Rosji na Ukrainę. W takich warunkach bezpieczeństwo żywnościowe i zdrowotne staje się nie tylko kwestią gospodarczą, ale także strategicznym elementem bezpieczeństwa państwa i społeczeństwa.

Rok 2025 to również czas rosnącej dezinformacji, populizmu i radykalizacji debaty publicznej. Coraz częściej kwestie żywności, klimatu i środowiska stają się narzędziem politycznych manipulacji, zamiast być polem merytorycznej rozmowy o przyszłości. W takim kontekście praca organizacji strażniczych, takich jak Green REV Institute, ma podwójne znaczenie: broni faktów przed propagandą i broni praw obywateli przed interesami korporacyjnymi.

Raport ten to nie tylko roczne podsumowanie działań, lecz także manifest potrzeby odpowiedzialności i przejrzystości w systemie produkcji żywności. Pokazuje on, że każda decyzja o wydatkowaniu środków publicznych – od dotacji dla hodowców po inwestycje w biometan – to decyzja o kształcie naszego wspólnego zdrowia, środowiska i przyszłości.

Dzięki systematycznej pracy zespołu AgriWatch, w 2025 roku udało się nie tylko monitorować i dokumentować działania instytucji, ale również formułować konkretne rekomendacje, występować w roli eksperckiej i współtworzyć debatę o przyszłości polityki rolnej i żywnościowej w Polsce.

W świecie coraz bardziej zdominowanym przez interesy korporacyjne i krótkowzroczne decyzje polityczne, raport AgriWatch 2025 przypomina, że prawo do bezpiecznej żywności, czystego środowiska i zdrowia publicznego to nie slogany, ale realne zobowiązania państwa wobec obywateli.

Działania w ramach Programu AgriWatch były i są prowadzone wspólnie z partnerami europejskimi, krajowymi oraz środowiskiem naukowym. Włączanie partnerów koalicji Future Food 4 Climate, Federacji Bezpieczna Żywność, członków i członkiń Rady Eksperckiej i Naukowej, oraz Sojuszników i Sojuszniczek Roślinnej Szkoły jest fundamentem wszystkich działań REV na rzecz prawa do bezpiecznej żywności.

Jak wskazuje dr hab. inż. Tadeusz Pomianek, Prezydent Wyższej Szkoły Zarządzania i Informatyki w Rzeszowie: *“Podstawowym problemem w Polsce, jeśli chodzi o żywność dobrej jakości, jest brak rynku. Dowodem na to jest sprzedaż produktów ekologicznych, które rocznie wynoszą ok. 1,5 mld zł, czyli 60 razy mniej niż w Niemczech. Co więcej, brakuje też przyzwoitej kontroli jakości, więc w tej puli jest też sporo tzw. eko - ściemy. Skutkiem tego nie ma zbyt wielu chętnych do prowadzenia gospodarstw ekologicznych, tym bardziej, jak słusznie podkreśla się w raporcie (AgriWatch), że nie ma racjonalnego systemu wsparcia tego typu gospodarstw. Drugim efektem tego, iż jesteśmy na szarym końcu w UE, jeśli chodzi o produkcję ekologiczną, są bardzo wysokie ceny. Na eko bazarach we Wiedniu ceny ekologicznej żywności są często niższe, albo wyraźnie niższe niż w polskich sklepach ekologicznych. Stąd od dłuższego czasu forsuję, żeby pierwszym etapem transformacji systemu produkcji i konsumpcji żywności było wprowadzenie odpowiednich zamówień publicznych, które zabezpieczą zdrową i nieprzetworzoną żywność dla polskich przedszkoli, szkół i szpitali. To oczywiście też stworzy rynek. A obok tego konieczna jest, za przykładem choćby Austrii, budowa infrastruktury eko bazarów w polskich miastach. Trudno na marginesie nie wspomnieć, że niestety po stronie Komisji Europejskiej nie ma przejrzystego planu i jego konsekwentnej realizacji. I tak na przykład, pestycydy. Głównym ich producentem jest Unia Europejska. Z jednej strony mamy zakaz stosowania wielu pestycydów na terenie UE, ale to nie przeszkadza naszym producentom,*

aby je eksportować na cały świat. Co więcej, wiele płodów rolnych z podwyższoną zawartością pestycydów kupujemy, choćby do ferm przemysłowych, ale też do bezpośredniej konsumpcji. Brakuje też zorganizowanego i egzekwowalnego systemu kontroli jakości żywności na terenie całej Unii Europejskiej.”

Rozdział 1. Czym jest bezpieczna żywność

1.1. Wprowadzenie

Bezpieczna żywność to nie tylko pojęcie technologiczne czy sanitarne – to kategoria praw człowieka, łącząca w sobie prawo do zdrowia, życia w czystym środowisku, godności i równości.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), bezpieczeństwo żywności oznacza zapewnienie, że „żywność nie powoduje szkód dla zdrowia konsumenta, jeśli jest przygotowana i spożywana zgodnie z jej przeznaczeniem”. Ale współcześnie to definicja niewystarczająca – ponieważ zdrowie osób konsumenckich zależy także od tego, w jaki sposób żywność jest produkowana.

Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) w swoich raportach („The State of Food Security and Nutrition in the World”) wskazuje, że systemy żywnościowe muszą być *sprawiedliwe, zrównoważone i odporne*, a produkcja żywności powinna wspierać zdrowie ludzi i planety.

Również ONZ w Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego z 28 lipca 2022 r. uznała *prawo do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska* za prawo człowieka. To prawo obejmuje m.in. dostęp do zdrowej, bezpiecznej żywności, wolnej od skażeń chemicznych i produkowanej w sposób etyczny.

W polskim porządku prawnym podstawę tego podejścia stanowi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, która w art. 68 gwarantuje każdemu prawo do ochrony zdrowia, a w art. 74 nakłada na

władze publiczne obowiązek ochrony środowiska „dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń”. Prawo do bezpiecznej żywności wynika zatem bezpośrednio z tych zobowiązań konstytucyjnych – jest ich naturalnym rozwinięciem i praktycznym sprawdzianem skuteczności państwa.

1.2. Bezpieczna żywność a zdrowie

Bezpieczna żywność to taka, która nie tylko nie szkodzi, ale aktywnie wspiera zdrowie publiczne. WHO i FAO szacują, że każdego roku około 600 milionów osób na świecie choruje z powodu spożycia skażonej lub niebezpiecznej żywności. Choć Polska nie doświadcza kryzysów bezpieczeństwa żywności na taką skalę, problem leży gdzie indziej – w długofalowych skutkach systemu produkcji opartej na intensywnej hodowli zwierząt i nadmiernym użyciu chemii rolniczej.

Stosowanie antybiotyków w hodowli, stosowanych często profilaktycznie, prowadzi do narastania antybiotykooporności – jednego z największych zagrożeń zdrowotnych XXI wieku. WHO ostrzega, że do 2050 roku oporność bakterii może powodować więcej zgonów niż nowotwory. Odpowiedzialność za przeciwdziałanie temu zjawisku spoczywa również na instytucjach nadzorujących rynek żywności i weterynarii.

Bezpieczna żywność to także kwestia uczciwości informacyjnej i prawa do informacji. Osoby konsumenckie mają prawo wiedzieć, skąd pochodzi żywność, jakie są warunki jej produkcji i jaki ma wpływ na zdrowie. Transparentność łańcucha dostaw – od gospodarstwa po półkę sklepową – to podstawowy element profilaktyki zdrowotnej.

1.3. Bezpieczna żywność a środowisko

Produkcja żywności jest jednym z głównych czynników degradacji środowiska. Według FAO rolnictwo odpowiada za ok. 70% globalnego zużycia wody słodkiej, ponad 30% emisji gazów cieplarnianych oraz znaczną część utraty bioróżnorodności.

W Polsce szczególnie widoczne są skutki intensywnej hodowli przemysłowej:

- a. zanieczyszczenie wód gruntowych i powierzchniowych przez gnojownicę,
- b. emisje amoniaku i metanu z ferm,
- c. odory i pogorszenie jakości życia mieszkańców terenów wiejskich,
- d. nadmierne zużycie pasz sojowych importowanych z krajów Ameryki Południowej, co napędza wylesianie Amazonii.

Bezpieczna żywność to więc taka, której produkcja nie narusza równowagi ekosystemów. Zgodnie z zasadami Agendy 2030 ONZ i Celem Zrównoważonego Rozwoju nr 12 (Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja), bezpieczeństwo żywnościowe nie może być osiągnięte kosztem środowiska.

W kontekście działań AgriWatch, monitorowanie inwestycji finansowanych ze środków publicznych – takich jak projekty biometanowe czy dotacje dla hodowców w ramach Wspólnej Polityki Rolnej – jest kluczowe, ponieważ to właśnie te decyzje determinują, czy Polska będzie wspierać zrównoważone rolnictwo, czy utrzymywać model nierówności i nieetycznej produkcji.

1.4. Bezpieczna żywność a klimat

Zmiany klimatyczne i bezpieczeństwo żywnościowe są ze sobą ściśle powiązane. Z jednej strony rolnictwo jest ofiarą zmian klimatu (susze, powodzie, spadek plonów), z drugiej – jednym z ich głównych sprawców.

FAO wskazuje, że rolnictwo zwierzęce odpowiada za około 14,5% globalnych emisji gazów cieplarnianych. W Polsce, gdzie przemysłowy chów zwierząt stanowi dominującą formę produkcji, emisje z tego sektora są znaczącym elementem bilansu krajowego.

Włączenie rolnictwa w politykę klimatyczną to wymóg zarówno Porozumienia paryskiego, jak i unijnych regulacji w ramach Europejskiego Zielonego Ładu. Niestety, obserwowany w 2025 roku odwrót Komisji Europejskiej od pierwotnych celów Zielonego Ładu stawia pod znakiem zapytania przyszłość ambitnych działań na rzecz klimatu w sektorze żywnościowym.

Bezpieczna żywność powinna więc być również żywnością klimatycznie odpowiedzialną – pochodzącą z systemów o niskim śladzie węglowym, wspierających retencję wody i bioróżnorodność, a także rozwój produkcji roślinnej.

1.5. Bezpieczna żywność a prawa zwierząt

Nie można mówić o bezpieczeństwie żywności bez odniesienia do praw zwierząt tzw. hodowlanych. Fermy przemysłowe, które opierają się na maksymalizacji produkcji przy minimalizacji kosztów, generują ogromne cierpienie zwierząt, ale też realne ryzyka dla zdrowia publicznego – od zoonoz po zanieczyszczenie środowiska.

ONZ i FAO coraz częściej podkreślają znaczenie One Health / One Welfare – podejścia, które łączy zdrowie ludzi, zwierząt i ekosystemów jako wzajemnie zależne elementy. W tym kontekście polityki wspierające intensywną hodowlę są sprzeczne z zasadami bezpieczeństwa żywnościowego i zdrowotnego.

Prawo do bezpiecznej żywności oznacza również prawo do etycznej żywności – takiej, która nie powstaje w warunkach okrucieństwa wobec zwierząt. Prawa zwierząt nie są tylko kwestią moralną – to element systemu prewencji chorób, ograniczenia użycia antybiotyków i poprawy jakości środowiska. Pomimo, że Unia Europejska nie opracowała planu dla rozwoju sektora żywności roślinnej, zapisy dotyczące transformacji do systemów roślinnych były podstawą unijnych strategii takich jak Od pola do stołu. Zmiana dynamiki politycznej doprowadziła do sytuacji, w której umacniany jest system oparty na produkcji białka zwierzęcego, który wzmacnia okrucieństwo wobec zwierząt oraz jego konsekwencje - ryzyka dla zdrowia publicznego, antybiotykooporność, katastrofę klimatyczną, zanieczyszczenia środowiska, migracje klimatyczne, nierówności społeczne.

1.6. Bezpieczna żywność a sprawiedliwość społeczna

Bezpieczna żywność to także kwestia sprawiedliwości społecznej i ekonomicznej. System żywnościowy, który premiuje duże korporacje i przemysłowych producentów, prowadzi do marginalizacji rolników i rolniczek, pogłębiania nierówności i wykluczenia żywnościowego.

W Polsce nadal brakuje skutecznych mechanizmów wspierania rolnictwa ekologicznego, krótkich łańcuchów dostaw czy lokalnych systemów żywnościowych. Programy pomocy żywnościowej – jak pokazały działania AgriWatch w 2025 roku – często charakteryzują się niską jakością dostarczanych produktów i brakiem kryteriów zdrowotnych czy środowiskowych.

Prawo do bezpiecznej żywności to więc również prawo do równego dostępu do zdrowej żywności, niezależnie od miejsca zamieszkania czy statusu ekonomicznego.

1.7. Podsumowanie

Bezpieczna żywność jest pojęciem wielowymiarowym. Obejmuje:

- a. zdrowie ludzi i zwierząt,
- b. ochronę środowiska i klimatu,
- c. przejrzystość wydatkowania środków publicznych,
- d. sprawiedliwość społeczną i etyczną produkcję.

To nie tylko kwestia technologii czy prawa żywnościowego – to test odpowiedzialności państwa i społeczeństwa obywatelskiego. Jak stanowi art. 5 Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska „zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. W praktyce oznacza to, że bezpieczeństwo żywnościowe i zdrowotne musi być rozumiane jako część zobowiązania konstytucyjnego wobec obecnych i przyszłych pokoleń.

Rozdział 2. Prawo do zdrowia

2.1. Wprowadzenie

Prawo do zdrowia jest jednym z fundamentalnych praw człowieka i stanowi podstawę wszystkich polityk publicznych dotyczących żywności. Zgodnie z art. 68 Konstytucji RP, każdy ma prawo do ochrony zdrowia, a władze publiczne są zobowiązane do zapewnienia obywatelom i obywatelkom równego dostępu do świadczeń, warunków zdrowego życia oraz do podejmowania działań zapobiegających chorobom.

W wymiarze międzynarodowym, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (art. 25) oraz Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (art. 12) nakładają na państwa obowiązek zapewnienia „najwyższego możliwego poziomu zdrowia fizycznego i psychicznego”. W ujęciu WHO, zdrowie to nie tylko brak choroby, lecz „stan pełnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego”.

W kontekście bezpieczeństwa żywności oznacza to, że państwo ma obowiązek zapewnić taki system produkcji, nadzoru i dystrybucji żywności, który chroni zdrowie publiczne – od pola do stołu.

2.2. Zdrowie publiczne a system produkcji żywności

Współczesne systemy żywnościowe wywierają bezpośredni wpływ na zdrowie obywateli i obywaterek. Choroby dietozależne, antybiotykooporność, ekspozycja na pestycydy, a także spożywanie wysoko przetworzonej żywności stanowią narastające zagrożenie. Według WHO, ponad 70% globalnych zgonów wynika z chorób niezakaźnych – w tym chorób układu krążenia, nowotworów i cukrzycy – których rozwój jest silnie związany ze sposobem odżywiania.

W Polsce wciąż brakuje spójnej strategii dotyczącej zdrowej, zrównoważonej diety oraz kontroli wpływu przemysłu spożywczego i hodowlanego na zdrowie publiczne. Programy żywieniowe, edukacyjne i pomocowe często nie uwzględniają aspektów jakościowych – koncentrując się na

ilości produktów, a nie ich wpływie na zdrowie. W ramach Programu Roślinna Szkoła Green REV Institute współpracuje z 62 radnymi z całej Polski wspólnie działając na rzecz zagwarantowania zdrowej żywności w szkołach podstawowych i przedszkolach. Żadne miasto w Polsce nie posiada lokalnej polityki żywnościowej co powoduje, że temat bezpiecznej żywności jest w bardzo niewielkim stopniu adresowany w ramach strategicznych działań samorządów, w obszarach zdrowia czy polityk klimatycznych. Dzięki pracy eksperckiej REV w 2025 r. w ramach Grupy Roboczej Metropolia Zrównoważona w Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 r.¹ znalazły się konkretne zapisy dot. zagwarantowania prawa do zdrowej, lokalnej żywności mieszkankom i mieszkańcom metropolii warszawskiej.

2.3. Antybiotyki i antybiotykooporność

Jednym z kluczowych tematów monitorowanych w ramach AgriWatch w 2025 roku była kwestia użycia antybiotyków w produkcji zwierzęcej i ryzyka związanego z narastającą opornością bakterii.

Działania AgriWatch obejmowały monitoring wdrażania Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/6, które ma na celu ograniczenie profilaktycznego stosowania antybiotyków (Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/6 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie weterynaryjnych produktów leczniczych i uchylającego dyrektywę 2001/82/WE (Dz.Urz. UE. L 2019 Nr 4, str. 43 zwane dalej: rozporządzeniem 2019/6). Polska nadal nie wdrożyła ww. rozporządzenia do przepisów prawa krajowego. W lipcu 2025 r. odpowiedzialny za prace w tym zakresie Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych wskazał w odpowiedzi na wnioski REV o udostępnienie informacji publicznej, że: *“trwają prace przygotowawcze polegające na aktualizacji danych w OSR, których celem jest ponowne złożenie zaktualizowanego wniosku o wprowadzenie projektu do Wykazu Prac Legislacyjnych i Programowych Rady Ministrów projektu ustawy o weterynaryjnych produktach leczniczych wraz z Oceną Skutków Regulacji projektu ustawy,*

¹ <https://um.warszawa.pl/waw/metropolia-warszawska/strategia-rozwoju-metropolii-warszawskiej-do-2040-roku>
kontakt@greenrev.org | Giordana Bruna 34 / skrytka 5, 02-523 Warszawa, Polska
KRS 0000521182 | NIP 5213677634 | REGON 147376122

celem przekazania go do umieszczenia w ww. Wykazie. Planowany termin zakończenia prac nad projektem krajowej ustawy to pierwszy kwartał 2026 roku. Należy jednak podkreślić, że dochowanie tego terminu nie jest uzależnione wyłącznie od działań Prezesa Urzędu, ale przede wszystkim od sprawnej współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Głównego Inspektoratu Weterynarii oraz Głównego Inspektoratu Farmaceutycznego. Jednocześnie wskazany szacunkowy termin nie uwzględnia potencjalnego wydłużania tego terminu spowodowanego z inicjatywy innych instytucji uczestniczących w krajowym procesie legislacyjnym.”

W praktyce oznacza to, że antybiotyki nadal mogą być wykorzystywane w sposób zagrażający zdrowiu ludzi i zwierząt, a społeczeństwo pozbawione jest dostępu do pełnej informacji o ich stosowaniu w produkcji żywności. Sytuacja ta podważa zasadę „One Health” – wspólnego zdrowia ludzi, zwierząt i środowiska – oraz stoi w sprzeczności z konstytucyjnym obowiązkiem państwa do ochrony zdrowia obywateli (art. 68 Konstytucji RP). Zespół ekspercki Wyższej Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie wskazuje, że trwa wdrażanie systemu, którego częścią jest Elektroniczna Książka Leczenia Zwierząt – obecnie trwa pilotaż systemu, który powinien zostać w pełni wdrożony w okresie najbliższych dwóch lat.

Działania AgriWatch w tym obszarze pokazują, jak kluczowe jest monitorowanie procesu legislacyjnego, żądanie udostępnienia informacji publicznej i ujawnianie opóźnień w implementacji prawa europejskiego. W tym obszarze kontynuujemy działania strażnicze.

2.4. Pomoc żywnościowa a jakość i bezpieczeństwo

Prawo do zdrowia obejmuje również prawo do zdrowej, pełnowartościowej żywności w ramach programów społecznych i pomocowych.

Działania AgriWatch w 2025 obejmowały złożenie czterech wniosków o udostępnienie informacji publicznej do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w sprawie kryteriów udzielania pomocy żywnościowej, jakości

produktów i procedur przetargowych. Działania AgriWatch w 2025 roku ujawniły szereg problemów dotyczących Programu Fundusze Europejskie dla Pomocy Żywnościowej i jakości produktów dostarczanych w ramach pomocy żywnościowej.

Zgodnie z odpowiedzią Ministerstwa: “Program nie przewiduje zakupu dwóch różnych zestawów dla odbiorców końcowych, dostosowanych dla osób z różnymi preferencjami żywieniowymi / alergiami / nietolerancjami. W Wytycznych Instytucji Zarządzającej na dany Podprogram ustalany jest jeden zestaw produktów dla każdego odbiorcy końcowego, według których KOWR dokonuje zakupów w drodze zamówień publicznych.”

To narusza zasadę równości w dostępie do zdrowia (art. 68 ust. 2 Konstytucji RP) i pokazuje, że bezpieczeństwo żywnościowe nie może być rozumiane wyłącznie jako zapewnienie kalorii – lecz jako zapewnienie żywności zdrowej i godnej. W rezultacie działań Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zaprosiło przedstawicieli Green REV Institute do udziału w posiedzeniu Zespołu Doradczego ds. wdrażania Programu Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa, który dotyczyć będzie doboru produktów żywnościowych.

2.5. Dostęp do zdrowej, lokalnej żywności

Prawo do zdrowia obejmuje również prawo obywateli i obywaterek do realnego dostępu do zdrowej, lokalnej żywności – wytwarzanej w sposób zrównoważony, etyczny i transparentny. To prawo ma wymiar zarówno zdrowotny, jak i społeczny: wspiera lokalnych producentów, skraca łańcuchy dostaw, zmniejsza ślad środowiskowy i ogranicza zależność od przemysłowego systemu żywnościowego.

Dostęp do lokalnej, bezpiecznej żywności jest warunkiem równości w korzystaniu z prawa do zdrowia (art. 68 Konstytucji RP) oraz elementem realizacji celów zrównoważonego rozwoju ONZ – w szczególności Celu 2 (Zero głodu) i Celu 3 (Dobre zdrowie i jakość życia). Tymczasem w Polsce brakuje skutecznych mechanizmów wspierania małoskalowych, lokalnych

producentów żywności oraz przejrzystego systemu kontroli jakości i bezpieczeństwa żywności sprzedawanej bezpośrednio osobom konsumenckich.

W 2025 roku w ramach AgriWatch prowadzono działania strażnicze i rzecznicze mające na celu ujawnienie barier prawnych i instytucjonalnych utrudniających rozwój lokalnych systemów żywnościowych oraz monitorowanie decyzji władz publicznych w tym zakresie.

Kluczowe działania AgriWatch w 2025 roku:

- a. udział przedstawicieli Green REV Institute w posiedzeniach Podkomisji stałej do spraw bezpieczeństwa żywności, eliminowania nieuczciwych praktyk w obrocie żywnością oraz sprzedaży bezpośredniej i handlu detalicznego produktów wytworzonych w gospodarstwach rolnych (RRW04S), poświęconych tematowi rolniczego handlu detalicznego (RHD) i możliwości jego rozwoju w kontekście dobrych praktyk państw członkowskich UE, oraz nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych.
- b. wnioski o udostępnienie informacji publicznej dotyczące funkcjonowania systemu wsparcia finansowego rolniczego handlu detalicznego w Polsce, skierowane do Agencji Restrukturyzacji Modernizacji Rolnictwa.

Brak spójnej polityki na rzecz lokalnych systemów żywnościowych powoduje, że osoby konsumenckie mają ograniczony wybór zdrowych produktów pochodzenia lokalnego, a małe gospodarstwa i przetwórcy nie mogą konkurować z przemysłowymi producentami korzystającymi z dotacji i przywilejów rynkowych. W 2025 roku Polki i Polacy najczęściej robili zakupy spożywcze w dyskontach – aż 81% badanych odwiedza je co najmniej raz w tygodniu. Na kolejnych miejscach znajdują się hipermarkety i supermarkety, do których co szósty Polak udaje się minimum raz w tygodniu. Ponad połowa badanych regularnie odwiedza również mniejsze, wyspecjalizowane sklepy, takie jak piekarnia czy warzywniak, a tylko co czwarty

korzysta z targów lub bazarów.² Raport *Meat us half way*³ Green REV Institute z 2023 r. prezentował wyniki badania REV dot. najczęściej stosowanych promocji i działań marketingowych sieci handlowych, które koncentrują się na promowaniu produktów zwierzęcych, o wysokim śladzie węglowym i kosztach zdrowotnych i społecznych. Brak dostępu do żywności produkowanej i uprawianej lokalnie stanowi duże wyzwanie systemowe. W ramach badania jakościowego przeprowadzonego na zlecenie Green REV Institute przez Fundację More in Common respondenci i respondentki, młodzież w wieku 15-18 lat, odpowiadali na pytania dot. związku żywności z kryzysem klimatycznym, ochroną środowiska oraz zdrowiem. Opublikowane w 2025 roku w 2. numerze Magazynu Bezpieczna Żywność⁴ najważniejsze wnioski z badania to, m.in.:

- *Szkoła odgrywa dziś minimalną rolę w przekazywaniu wiedzy na temat żywienia, a tym bardziej w kształtowaniu zdrowych nawyków młodzieży. Za kształt diety młodzieży w o wiele większym stopniu odpowiadają decyzje zakupowe rodziców oraz najbardziej eksponowana i promowana cenowo oferta sklepów spożywczych (przede wszystkim Żabki, ale także Carrefoura, Biedronki i Lidl).*
- *Wybory żywieniowe młodzieży są kształtowane głównie przez łatwy dostęp do produktów, które są gotowe lub szybkie w przygotowaniu i spożyciu, a przy tym stanowią pokusę pysznego smaku: to głównie smaki słodkie i słone oraz produkty przetworzone – białe pieczywo, nabiał, mięso i makarony*

Działania państwa i Unii Europejskiej muszą kłaść nacisk na budowanie dostępu do lokalnych, zdrowych produktów żywnościowych i wprowadzać restrykcyjne regulacje w obszarze marketingu, polityk cenowych sieci handlowych. Jest to w interesie zarówno samych państw, jak również osób konsumenckich oraz rolników i rolniczek.

² <https://inquirymarketresearch.pl/wp-content/uploads/2025/04/Polacy-na-zakupach-spo%C5%BCywczych-raport-Inquiry.pdf?utm>

³ <https://bezpiecznazywnosc.org/2024/01/04/raport-meat-us-half-way/>

⁴ <https://bezpiecznazywnosc.org/2025/09/25/magazyn-beezpieczna-zywnosc-nr-2/>

2.6. Polityka publiczna i odpowiedzialność instytucji

Green REV Institute systematycznie zwraca uwagę na potrzebę włączenia zdrowia publicznego jako osi wszystkich polityk rolnych i żywnościowych. Prawo do zdrowia wymaga, by decyzje o wydatkowaniu środków publicznych, o dopłatach czy strategiach rolnych były podejmowane z uwzględnieniem skutków zdrowotnych – podobnie jak środowiskowych.

Działania AgriWatch w 2025 obejmowały:

- a. udział w posiedzeniach Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi w tym dot. rynku roślin białkowych; przesłanie pisma do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Michała Kołodziejczaka w sprawie Strategii „Bezpieczna Żywność”.
- b. udział w publicznych konsultacjach Strategii Rozwoju Polski do 2035 roku.

Strategiczne planowanie żywnościowe musi być powiązane z celami zdrowotnymi i obejmować działania prewencyjne: ograniczenie antybiotyków, promowanie diety roślinnej, promocję rolnictwa ekologicznego oraz edukację ekologiczną i zdrowotną.

2.7. Prawo do zdrowia a etyka i sprawiedliwość

Zdrowie publiczne nie istnieje w próżni – jest nierozdzielnie związane z etyką i sprawiedliwością społeczną. Dostęp do zdrowej żywności jest dziś jednym z głównych wyznaczników nierówności. Najubożsi konsumenci i konsumentki często zmuszeni są do wyboru produktów tańszych, niskiej jakości, co prowadzi do błędnego koła chorób, ubóstwa żywnościowego i wykluczenia zdrowotnego

W działaniach AgriWatch temat ten zaadresowany został w trakcie analiz wydatkowania środków Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową, poselskich projektów legislacji dla ochrony funkcjonowania ferm wielkotowarowych czy braku wsparcia dla lokalnych, ekologicznych producentów.

Prawo do zdrowia – podobnie jak prawo do czystego środowiska – wymaga systemowej korekty priorytetów polityki publicznej: zdrowie obywateli i obywaterek musi stać się nadrzędnym celem, a nie ubocznym efektem wzrostu gospodarczego.

2.8. Podsumowanie

Prawo do zdrowia, zapisane w Konstytucji RP i dokumentach międzynarodowych, nie może być rozpatrywane w oderwaniu od polityki żywnościowej i środowiskowej. Działania AgriWatch w 2025 roku pokazują, że:

- a. zdrowie publiczne i prawo do zdrowej, bezpiecznej żywności są bezpośrednio zależne od sposobu produkcji i dystrybucji żywności;
- b. brak transparentności w wydatkowaniu środków publicznych sprzyja praktykom szkodliwym dla zdrowia;
- c. konieczne jest włączenie aspektu zdrowotnego do wszystkich strategii rolnych, pomocowych i przemysłowych;
- d. edukacja, etyka i odpowiedzialność instytucji publicznych są kluczem do realizacji konstytucyjnego prawa do zdrowia.

Rozdział 3. Prawo do bezpieczeństwa

3.1 Bezpieczeństwo żywnościowe a suwerenność żywnościowa

Prawo do bezpieczeństwa żywnościowego oznacza nie tylko dostęp do wystarczającej ilości żywności, ale również do żywności bezpiecznej, zdrowej i w możliwie lokalnym kontekście. Suwerenność żywnościowa odnosi się do zdolności państwa i społeczności lokalnych do kształtowania własnych systemów żywnościowych, w tym produkcji, dystrybucji i konsumpcji, w sposób zrównoważony i niezależny od dominacji korporacji czy importu taniej, przemysłowej żywności.

W Polsce nadal występuje wyraźna nierównowaga: duże przedsiębiorstwa rolno-spożywcze korzystają z dotacji, preferencji w logistyce i dostępie do rynków, podczas gdy małe gospodarstwa i lokalni przetwórcy często pozostają marginalizowani. Wspomniany już raport *Meat Us Half Way* – Green REV Institute 2023, pokazuje, że system dystrybucji sprzyja dużym graczom, ograniczając dostęp obywateli i obywaterek do lokalnych i ekologicznych produktów.

Brak spójnej polityki wsparcia dla lokalnych systemów żywnościowych skutkuje tym, że prawo do bezpieczeństwa żywnościowego nie jest w pełni realizowane. Niezbędne jest zwiększenie transparentności wydatkowania środków publicznych i równy dostęp małych rolników i producentów do funduszy i programów wsparcia.

3.2 Mechanizmy kontroli publicznej i brak przejrzystości wydatkowania funduszy

Mechanizmy nadzoru nad bezpieczeństwem żywności w Polsce obejmują szereg instytucji, między innymi Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Główny Inspektorat Weterynarii, Państwową Inspekcję Sanitarną, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Program AgriWatch w 2025 roku wykazał, że dane o wydatkach publicznych, lokalizacji inwestycji i wpływie wsparcia finansowego na zdrowie i środowisko są rozproszone i trudne do pozyskania. Brak spójnej polityki raportowania uniemożliwia pełną ocenę wpływu dotacji na system żywnościowy i bezpieczeństwo osób konsumenckich.

W ramach posiedzenia Podkomisji stałej do spraw dobrostanu zwierząt gospodarskich i ochrony produkcji zwierzęcej w Polsce oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (RRW03S), dot. rozpatrzenia informacji na temat wydatków publicznych ze środków unijnych i krajowych związanych z sektorem produkcji zwierzęcej w Polsce oraz ich zgodności z celem wydatkowania w latach 2020-2024 (15.10.2025), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedstawiło dane dot. wydatkowania środków publicznych na wsparcie produkcji zwierzęcej, wskazując, że wsparcie związane z sektorem produkcji zwierzęcej w latach 2020-2024 realizowane było

z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) oraz z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027), a także w ramach pomocy krajowej. Zgodnie z przedstawionymi danymi⁵ łączna kwota ww. wsparcia sektora produkcji zwierzęcej w latach 2020-2024 wyniosła ponad 17 mld zł. W trakcie posiedzenia Green REV Institute zwrócił się z pytaniami o doprecyzowanie informacji dot. wsparcia dla produkcji zwierzęcej, w tym:

1. Jakie kwoty wsparcia w ramach I filaru Wspólnej Polityki Rolnej przeznaczono na uprawy roślin paszowych, które pośrednio wspierają sektor hodowlany?
2. Jakie środki trafiły na produkcję pasz przemysłowych?
3. Jakie są kwoty dopłat do ubezpieczeń w odniesieniu do gospodarstw utrzymujących zwierzęta?
4. Jakie środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz innych funduszy strukturalnych przeznaczono na inwestycje w sektorze produkcji zwierzęcej – np. modernizację ferm, przetwórstwo mięsa, czy infrastrukturę towarzyszącą?
5. Czy Ministerstwo dysponuje pełnym zestawieniem wydatków publicznych na produkcję zwierzęcą – obejmującym środki krajowe i unijne – od upraw roślin paszowych po subsydia, promocję i działania inwestycyjne.
6. Jak całościowa kwota kształtuje się w porównaniu do wsparcia produkcji roślinnej przeznaczonej bezpośrednio do spożycia przez ludzi?
7. Czy Ministerstwo posiada dane o środkach publicznych przeznaczonych na rozwój ferm insektów – i czy są to środki wspierające produkcję insektów do spożycia przez ludzi, czy na paszę dla zwierząt gospodarskich?

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ma odnieść się do pytań pisemnie, na dzień przygotowywania niniejszego raportu taka odpowiedź nie została przekazana.

⁵ Pismo Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, znak sprawy DPB.ka.510.8.25

Niewątpliwie system nadzoru i raportowania wymaga pilnej reformy w kierunku pełnej transparentności i sprawiedliwego dostępu do informacji dot. kwot wsparcia dla produkcji zwierzęcej.

Rozdział 4. Prawo do życia w czystym środowisku

Prawo do życia w czystym środowisku jest fundamentem zdrowia publicznego i jakości życia. W kontekście rolnictwa przemysłowego i transformacji energetycznej w Polsce, obejmuje:

- a. ochronę jakości powietrza, wody i gleby,
- b. ograniczanie zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych,
- c. zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego poprzez kontrolę oddziaływania działalności rolniczej na środowisko.

Intensywne fermy wielkotowarowe, stosowanie nawozów sztucznych, pestycydów, a także emisje związane z produkcją biometanu wpływają bezpośrednio na jakość środowiska. Brak skutecznych mechanizmów kontroli i przejrzystości danych zagraża realizacji prawa obywateli i obywaterek do czystego środowiska. Kompleksową analizę dotyczącą wpływu funkcjonowania ferm wielkotowarowych, tzw. ferm przemysłowych przedstawiła w swojej Białej Księdze Sektora Hodowlanego. Smród, krew i łzy dr. Sylwia Spurek.⁶

W 2025 r. Green REV Institute dołączył do paneuropejskiej koalicji organizacji Stop Biomethane Rush, zainicjowanej przez organizację Foodrise EU. Koalicja ta skupia się na krytycznej ocenie gwałtownego rozwoju produkcji biometanu w Unii Europejskiej, podkreślając potrzebę utrzymania tej technologii w zrównoważonej niszy. REV, jako jeden z partnerów, wniósł istotny wkład w opracowanie publikacji informacyjnej⁷, która została przedstawiona osobom decydenckim na poziomie UE i Polski.

⁶ <https://bezpiecznazywnosc.org/2022/10/11/biala-ksiega-fermy-przemyslowe/>

⁷ <https://bezpiecznazywnosc.org/2025/08/19/stopthebiomethanerush-polska-broszura/>

REV aktywnie uczestniczył w pracach koalicji, koncentrując się na następujących obszarach:

1. Analiza wpływu biometanu na systemy żywnościowe. Green REV Institute w swoim rzecznictwie podkreśla, że rozwój biometanu nie rozwiązuje problemów klimatycznych, a wręcz sprzyja industrializacji hodowli zwierząt oraz uzależnia systemy żywnościowe od intensywnego rolnictwa i importu pasz. Pismo dot. konsekwencji wzmacniania niezrównoważonego sektora hodowlanego zostało także przedstawione do Kancelarii Prezydenta RP, Karola Nawrockiego, w nawiązaniu do zainicjowania przez Kancelarię Prezydenta prac dot. rozwoju inwestycji biogazowych w Polsce.
2. Ocena zagrożeń środowiskowych i społecznych. Wraz z szybkim wzrostem produkcji biometanu (obecnie 21% wzrost rok do roku), REV wskazał na obawy dotyczące związanych z tym zagrożeń, takich jak konkurencja o ograniczoną powierzchnię gruntów rolnych, podtrzymywanie wysokoemisyjnej przemysłowej hodowli zwierząt, szkody dla lokalnych społeczności oraz emisja metanu z instalacji biogazowych. Green REV Institute nawiązał kontakt z lokalnymi społecznościami, które są zainteresowane rozwojem inwestycji biogazowych w kontekście jakości życia i zdrowia.
3. Krytyka wsparcia biometanu. Green REV Institute wystąpił z wnioskami o udostępnienie informacji publicznej ws. wsparcia inwestycji biometanowych ze środków publicznych, włączenia promocji biogazu w ramach Funduszy Promocji oraz promocji rozwiązań dot. biogazowni jako inwestycji strategicznych w ramach Krajowego Planu Energii i Klimatu oraz Strategii Rozwoju Polski do 2035 r.

Green REV Institute uczestniczył także w pracach w ramach przygotowania raportu⁸ koalicji Methane Matters jako organizacja ekspercka z Polski.

⁸ https://eebbrussels-my.sharepoint.com/personal/samantha_ibbott_eeb_org/_layouts/15/onedrive.aspx?id=%2Fpersonal%2Fsamantha%5Fibbott%5Ffeeb%5Fforg%2FDocuments%2FMethane%2FLevelling%20up%20or%20locking%20in%20%2D%20report%20from%20MMC%2FBiogas%20in%20the%20EU%20%2D%20Levelling%20up%20or%20locking%20in%20%2D%20report%20from%20MMC&parent=%2Fpersonal%2Fsamantha%5Fibbott%5Ffeeb%5Fforg%2FDocuments%2FMethane%2FLevelling%20up%20or%20locking%20in%20%2D%20report%20from%20MMC&ga=1

Ze względu na fakt, że osoby decyzyjne w Polsce wspierają rozwój inwestycji biogazowych, a dokumenty strategiczne promują biometan i biogaz jako innowacyjne źródła energii, można spodziewać się, że w kolejnych latach pojawi się kolejne zagrożenie dla jakości życia na obszarach wiejskich – w postaci rozwoju biogazowni. Realizacja takich inwestycji będzie wiązać się nie tylko z przeznaczaniem środków publicznych na ich rozwój, ale również z dalszym umacnianiem sektora hodowlanego opartego na wielkotowarowych fermach zwierząt.

W związku z tym konieczne jest podejmowanie systematycznych działań rzeczniczych i strażniczych zarówno na poziomie Unii Europejskiej, krajowym, jak i lokalnym. Równocześnie ważne jest budowanie kompetencji oraz zdolności mieszkańców i mieszkanki do aktywnego angażowania się w inicjatywy i kampanie dotyczące biometanu, tak aby społeczności lokalne mogły skutecznie uczestniczyć w procesach decyzyjnych, monitorować wpływ inwestycji i chronić swoje prawa do zdrowego środowiska.

Rozdział 5. Głos w debacie publicznej i współpraca międzynarodowa

5.1 Konsultacje krajowe i unijne

W 2025 roku Green REV Institute aktywnie uczestniczył w konsultacjach krajowych i unijnych dotyczących polityki rolnej, ochrony środowiska oraz transformacji energetycznej. W szczególności organizacja brała udział w:

- a. konsultacjach dot. zmiany rozporządzeń UE dotyczących wylesiania, raportowania dot. środowiska, uproszczeń dot. bezpieczeństwa żywności i pasz dla zwierząt, polityki AI,
- b. konsultacjach deklaracji UNEA-7.

5.2 Inwestycje Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOR)

Green REV Institute monitorował inwestycje finansowane przez EBOR w sektorze rolnictwa i żywności. Eksperci i ekspertki REV oraz 75 organizacji pozarządowych stanowczo sprzeciwili

się⁹ planowanej inwestycji Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOR) w spółkę Rex Concepts SA, która rozwija sieci fast foodów Burger King i Popeyes na terenie Europy Środkowo-Wschodniej. Bank planował zaangażować w ten projekt ponad 40 milionów euro.

W efekcie Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR) anulował swoją planowaną inwestycję w spółkę Rex Concepts SA, operatora francyz Burger King i Popeyes w Europie Wschodniej. Inwestycja miała umożliwić otwarcie do 600 nowych lokali fast food w Polsce, Rumunii i Czechach.

5.3 Skarga Green REV Institute do Europejskiej Rzeczniczki Praw Obywatelskich

W dniu 20 sierpnia 2025 roku Green REV Institute złożył skargę¹⁰ do Biura Europejskiej Rzeczniczki Praw Obywatelskich. Skarga dotyczyła niewywiązania się Komisji Europejskiej („KE”) z zapowiedzi przyjęcia do końca 2023 roku ram prawnych dla zrównoważonych systemów żywnościowych w ramach strategii „Od pola do stołu” („Farm to Fork Strategy”). Inicjatywa ta została publicznie ogłoszona przez Komisję, a konsultacje społeczne zakończyły się 21 lipca 2022 r., przy udziale ponad 2 600 uczestników/czek, z których ponad 90% uznało obecny system żywnościowy UE za niezrównoważony. Mimo tych zobowiązań, Komisja nie opublikowała projektu w zapowiadany terminie. 17 października 2023 r. KE wykreśliła inicjatywę dotyczącą SFSL z programu prac legislacyjnych na 2024 rok. O fakcie pominięcia tej inicjatywy w programie prac KE na 2024 rok i o jej braku realizacji Green REV dowiedział się dopiero po jego opublikowaniu – tj. w październiku 2023 r. Green REV Institute wskazał, że brak tej przejrzystości narusza zasady określone m.in. w art. 15 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), który zobowiązuje instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii do działania „możliwie najbardziej otwartego” i transparentnego oraz art. 41 Karty Praw Podstawowych UE, który gwarantuje obywatelom prawo do dobrej administracji, w tym do uzyskania uzasadnienia podejmowanych decyzji.

⁹ <https://bezpiecznazywnosc.org/2025/06/24/oswiadczenie-dla-europejskiego-banku-odbudowy-i-rozwoju/>

¹⁰ <https://bezpiecznazywnosc.org/2025/08/20/skarga-green-rev-institute-do-eo-erpo/>

kontakt@greenrev.org | Giordana Bruna 34 / skrytka 5, 02-523 Warszawa, Polska

KRS 0000521182 | NIP 5213677634 | REGON 147376122

W odpowiedzi na skargę, Europejska Rzeczniczka Praw Obywatelskich zwróciła się¹¹ do Komisji Europejskiej z prośbą o przesłanie pisemnej odpowiedzi na niektóre kwestie poruszone w skardze, a mianowicie przyczyny opóźnienia w realizacji przedmiotowej inicjatywy, obecny stan prac Komisji nad nią, plany Komisji w odniesieniu do niej oraz wstępne ramy czasowe jej przyjęcia (jeżeli przyjęcie to jest nadal rozważane). Rzeczniczka wskazała termin odpowiedzi Komisji na dzień 19 listopada 2025 r.

Podsumowanie i rekomendacje

Raport *AgriWatch 2025* przedstawia kompleksową diagnozę stanu bezpieczeństwa żywnościowego i zdrowotnego w Polsce, analizując wykorzystanie środków publicznych w obszarze rolnictwa i polityki żywnościowej. Wskazuje, że obecny model wspierania sektora rolno-spożywczego oraz projektowania działań publicznych w systemie żywności - stoi w sprzeczności z konstytucyjnym prawem do zdrowia, czystego środowiska i bezpiecznej żywności.

Brak przejrzystości w wydatkowaniu funduszy publicznych, opóźnienia legislacyjne oraz słaba kontrola społeczna nad procesami decyzyjnymi pogłębiają nierówności i utrwalają system, który narusza prawo do zdrowia, prawo do informacji oraz prawo do życia w czystym środowisku. Na braku odpowiednich polityk i działań tracą zarówno osoby konsumenckie jak również rolnicy i rolniczki. Konsekwencje krótkoterminowych rozwiązań legislacyjnych są widoczne w danych dotyczących zdrowia publicznego, zanieczyszczenia środowiska naturalnego oraz wzrastających kosztach katastrofy klimatycznej dla rolnictwa.

Program AgriWatch to mechanizm obywatelskiego nadzoru – wykorzystuje narzędzia takie jak wnioski o informację publiczną, udział w konsultacjach czy monitoring posiedzeń komisji sejmowych – i jednocześnie dostarcza podstaw dla formułowania zaleceń legislacyjnych.

¹¹ <https://bezpiecznazywnosc.org/2025/08/20/wniosek-o-pisemne-wyjasnienia-do-przewodniczacej-komisji-europejskiej/>

Wnioski i rekomendacje

1. **Strategia** **Bezpieczeństwa** **Żywności**

Green REV Institute apeluje do rządzących o przygotowanie i implementację międzysektorowego dokumentu - kierunkowskazu dla rolnictwa i wszystkich aktorów sektora żywności, który będzie adresować prawo do bezpiecznej, zdrowej i etycznej żywności jako prawo człowieka – w oparciu o art. 68 i 74 Konstytucji RP oraz zobowiązania wynikające z prawa UE i ONZ. Strategia powinna zdefiniować standardy bezpieczeństwa żywności nie tylko w sensie sanitarnym, lecz także środowiskowym, klimatycznym i społecznym.

2. **Reforma systemu wsparcia publicznego dla rolnictwa.**

Środki z Wspólnej Polityki Rolnej i funduszy krajowych powinny być kierowane priorytetowo na:

- a. kształtowanie zrównoważonej strony popytowej,
- b. wspieranie rentowności gospodarstw, które oferują żywność wysokiej jakości, tak aby była ona ekonomicznie dostępna dla osób konsumenckich oraz zapewniała godne dochody rolnikom,
- c. rozwój krótkich łańcuchów dostaw, w tym umożliwienie współpracy lokalnych rolników z placówkami żywienia publicznego (szkoły, przedszkola),
- d. wsparcie produkcji roślinnej zamiast intensywnej hodowli zwierząt.

Konieczne jest stworzenie publicznego, kompleksowego rejestru beneficjentów wszystkich dotacji rolnych i środowiskowych, obejmującego wszystkie fundusze oraz wskazujące na faktycznych beneficjentów pomocy w przypadku dużych podmiotów (podmioty powiązane).

3. **Implementacja rozporządzenia (UE) 2019/6 o produktach weterynaryjnych.**

Polska powinna niezwłocznie przyjąć legislację ograniczającą profilaktyczne stosowanie antybiotyków w hodowli, zgodnie z zasadą *One Health*. Opóźnienia w implementacji prawa unijnego narażają zdrowie publiczne i mogą skutkować sankcjami.

4. Nowelizacja przepisów o dostępie do informacji publicznej.

W kontekście wydatków rolnych i środowiskowych należy wprowadzić obowiązek publikacji danych o finansowaniu inwestycji (np. ferm, biogazowni, przetwórni) w formie otwartych danych dostępnych online, z wyszczególnieniem wpływu na środowisko i zdrowie. Dodanie do przedmiotowej ustawy, obowiązku publikowania danych na temat kar (ich liczby, wysokości, kategorii podmiotów ukaranych i rodzajów czynów/zaniechań) wymierzonych za działania lub zaniechania (np. producentów ekologicznych, jednostek certyfikujących) sprzeczne z przepisami prawa (m.in. naruszające ustawę o rolnictwie ekologicznym i produkcji ekologicznej), a więc tym samym naruszające prawo do bezpiecznej żywności – obecnie dane takie nie są publikowane przez IJHARS i trudne do pozyskania w wyżej opisanym zakresie

5. Włączenie aspektu zdrowotnego do strategii rolnych i klimatycznych.

Przy opracowywaniu krajowych i lokalnych strategii żywnościowych oraz planów klimatycznych należy wprowadzić obowiązek oceny skutków zdrowotnych (Health Impact Assessment) oraz aspektu środowiskowego każdej inwestycji finansowanej ze środków publicznych.

6. Regulacje dotyczące pomocy żywnościowej.

Programy takie jak *Fundusze Europejskie dla Pomocy Żywnościowej* powinny uwzględniać jakość i wartość odżywczą produktów, a nie tylko ich ilość. Wymaga to zmiany wytycznych instytucji zarządzających i wprowadzenia możliwości dostosowania paczek do potrzeb osób z alergiami, nietolerancjami czy dietami etycznymi.

7. Ustawowe wzmocnienie mechanizmów kontroli społecznej.

Należy wprowadzić prawo do uczestnictwa organizacji strażniczych w procesie konsultacji i oceny programów finansowanych ze środków publicznych.

8. Ograniczenie wsparcia dla inwestycji biogazowych

Konieczne jest stworzenie kryteriów zrównoważonego rozwoju dla projektów biometanowych, aby nie wspierały one dalszej industrializacji rolnictwa zwierzęcego.

9. **Polityka edukacyjna i lokalna.**

Samorządy powinny zostać zobowiązane do opracowania lokalnych polityk żywnościowych, obejmujących zdrowe posiłki w szkołach, promocję diety roślinnej i wsparcie lokalnych producentów. Obecnie przygotowywana jest np. polityka żywnościowa dla Miasta Rzeszowa (strategia jest opracowywana przez zespół ekspercki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie). Osoby eksperckie zwracają uwagę na kwestię wdrożenia polityk i kluczowe wyzwanie związane z finansowaniem wdrożenia lokalnych polityk żywnościowych.

10. **Europejska współpraca w zakresie prawa do bezpiecznej żywności.**

Polska powinna aktywnie wspierać na poziomie UE przyjęcie *ram prawnych dla zrównoważonych systemów żywnościowych (Sustainable Food Systems Law)*, których brak stanowił przedmiot skargi Green REV Institute do Europejskiej Rzeczniczki Praw Obywatelskich.

Prawo do bezpiecznej żywności powinno stać się osią polityki publicznej w Polsce – łącząc wymiar zdrowotny, środowiskowy i etyczny. Wymaga to zmian legislacyjnych, które uczynią z transparentności, odpowiedzialności i zrównoważenia fundament zarządzania środkami publicznymi w sektorze żywnościowym.

Rozwój AgriWatch

Program **AgriWatch** stanowi dziś jedno z kluczowych narzędzi Green REV Institute dla społecznej kontroli i rzecznictwa na rzecz prawa do bezpiecznej, zdrowej i etycznej żywności. W kolejnych latach Green REV Institute planuje wzmocnić jego potencjał analityczny, ekspercki i komunikacyjny, aby jeszcze skuteczniej wpływać na kształt polityk publicznych oraz proces wydatkowania środków krajowych i unijnych.

Kluczowe będzie rozwinięcie funkcji **monitoringu legislacyjnego i eksperckiego**. AgriWatch ma stać się stałym punktem odniesienia w debacie nad kształtem prawa dotyczącego zdrowia publicznego, rolnictwa i środowiska. Zespół REV planuje regularnie analizować projekty ustaw

i strategii rządowych, formułować opinie eksperckie. Celem jest, by głos organizacji obywatelskich był obecny na każdym etapie procesu legislacyjnego, a prawo do bezpiecznej żywności zostało trwale wpisane w ramy polityk publicznych.

AgriWatch będzie także pogłębiać współpracę z **ośrodkami naukowymi i akademickimi**, tworząc sieć partnerów analitycznych i badawczych. Wspólne projekty z uczelniami i instytutami badawczymi pozwolą rozwijać metodologie pomiaru wpływu inwestycji rolnych na zdrowie, środowisko i klimat. Taka współpraca wzmocni naukowe podstawy rekomendacji raportu oraz umożliwi aplikowanie o fundusze badawcze i edukacyjne w ramach programów europejskich.

Nie mniej istotnym kierunkiem będzie **rozwój wymiaru obywatelskiego i edukacyjnego programu**. REV planuje uruchomienie cyklu warsztatów i szkoleń dla osób aktywistycznych, nauczycieli, samorządowców i dziennikarzy, które pozwolą zwiększyć kompetencje w zakresie kontroli wydatków publicznych, analizy budżetu, prawa do informacji i etycznych systemów żywnościowych. Wiedza ta ma stać się podstawą lokalnych działań strażniczych oraz wzmocnienia ruchu społecznego wokół prawa do bezpiecznej żywności. Edukacja i uczestnictwo obywatelskie są niezbędne, by monitoring finansowania rolnictwa stał się elementem kultury demokratycznej, a nie tylko działalnością ekspercką.

Program będzie również rozwijany w kierunku **współpracy międzynarodowej i rzecznictwa na poziomie Unii Europejskiej**. Green REV Institute planuje aktywnie uczestniczyć w europejskich sieciach organizacji zajmujących się transformacją systemu żywnościowego, a także współtworzyć wspólne raporty dotyczące wydatkowania funduszy WPR w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Celem jest budowanie silnego, ponadnarodowego głosu na rzecz wprowadzenia europejskiego prawa o zrównoważonych systemach żywnościowych i zwiększenia transparentności polityk rolnych UE.

Istotnym obszarem rozwoju będzie również **komunikacja społeczna i upowszechnianie wiedzy**. AgriWatch będzie kontynuował publikację raportów rocznych, ale także przygotowuje

krótsze, tematyczne opracowania i materiały dla decydentów, samorządów oraz organizacji partnerskich. Planowane są kampanie informacyjne i medialne, które pokażą zależności między finansowaniem publicznym, zdrowiem i klimatem, a także wzmocnią społeczne poparcie dla zmian systemowych.

W dłuższej perspektywie Green REV Institute zamierza rozwinąć **sieć lokalnych punktów AgriWatch**, działających we współpracy z partnerami regionalnymi – samorządami, uczelniami i organizacjami społecznymi. Pozwoli to na zbieranie danych „z terenu”, reagowanie na lokalne problemy i tworzenie wspólnych raportów o stanie środowiska i bezpieczeństwa żywnościowego. Lokalne centra AgriWatch będą także przestrzenią dialogu między społecznościami a instytucjami publicznymi.

Rozwój programu AgriWatch jest równocześnie inwestycją w transparentność, odpowiedzialność i zaufanie publiczne. Green REV Institute planuje konsekwentnie budować jego pozycję jako niezależnego ośrodka wiedzy i rzecznictwa, który łączy dane, prawo i aktywność obywatelską w obronie dobra wspólnego. Wsparcie dla dalszego rozwoju AgriWatch to wsparcie dla państwa opartego na faktach, przejrzystości i prawie do zdrowia – wartości, które stanowią fundament zrównoważonej przyszłości.

Raport został poparty przez:

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie,

dr hab. Piotr Krajewski, Uniwersytet Łódzki,

prof. Piotr Skubała, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Nauk Przyrodniczych,

dr. Sylwia Spurek, prawniczka, działaczka społeczna i polityczna, doktora nauk prawnych,

dr Ryszard Kulik, Klub Myśli Ekologicznej,

dr n. med. Tomasz Jeżewski, lekarz, specjalista w zakresie chorób wewnętrznych oraz kardiologii,

dr. Marzena Cypriańska-Nezlek, Centrum Działań dla Klimatu i Transformacji Społecznych,

Karolina Kuszlewicz, adwokatka,
Dariusz Gzyra, pisarz, działacz społeczny.